

Araştırma Makalesi

Yükselen Pazar Türkiye’de Proaktif Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama

The Relationship Between Entrepreneurial Orientation and Proactive Personality in Emerging Market Turkey: An Examination on School of Health Students

Asude Yasemin ZENGİN Dr. Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü yasasuzengin@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-3147-7958		Arzu YÜKSEL Dr. Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü arzuyuksel76@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-7819-2020	
Makale Gönderme Tarihi 23.08.2020		Revizyon Tarihi 04.12.2020	Kabul Tarihi 02.02.2021

Öz

Yükselen pazar Türkiye dünyada girişimcilik potansiyeli yüksek ülkelerdendir. Türkiye’nin girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesi büyük ölçüde bireylerin kişilik özelliklerine bağlıdır. Genç girişimciliğin teşviki için üniversite öğrencilerinin girişimcilik ve proaktif kişilik özelliklerinin belirlenerek buna yönelik eğitim politikalarının geliştirilmesi oldukça önemlidir. Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Sosyo-demografik özellikler itibarıyla gruplar arasında girişimcilik eğilimi ve proaktif kişilikteki farklılaşmayı belirlemek çalışmanın ikincil amacıdır. Araştırma amacı doğrultusunda 462 öğrenci üzerinde online anket uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile proaktif kişilik özellikleri arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin kendi değerlendirmelerine göre olumlu kişilik özelliklerinden öne çıkan kendilerine güvenen bir kişi olmaları, olumsuz kişilik özelliklerinden ise çekingen olmalarıdır. Ayrıca, daha önceden girişimcilik dersi alan, daha önceden bir iş tecrübesi olan, lisansüstü eğitime devam etmek isteyen ve mezuniyetten sonra kendi işini kurmayı planlayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yükselen pazarlar, girişimcilik eğilimi, proaktif kişilik, kişilik özellikleri.

Abstract

The emerging market Turkey is one of the countries that has high entrepreneurship potential. Enhancing the entrepreneurship potential highly relies on personality traits of individuals. It is important to determine the entrepreneurial orientation and proactive personality of university students to support young entrepreneurship. The main purpose of the research is to examine the relationship between entrepreneurial orientation and proactive personality of university students. Determining the differences among socio-demographic groups regarding the entrepreneurial

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Zengin, A.Y., Yüksel, A. 2021 Yükselen Pazar Türkiye’de Proaktif Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(1), 72-92

orientation and proactive personality consists the secondary purpose. For these purposes 462 online surveys conducted. Results claim strong positive correlation between entrepreneurial orientation and proactive personality. According to the self-evaluations of the students being self-confident as a positive and being withdrawn as a negative personality trait are the leading ones. Entrepreneurial orientations of the students who take entrepreneurship courses, wish to continue graduate education, had job experience and plan to start their own businesses found to be higher.

Keywords: Emerging markets, entrepreneurial orientation, proactive personality, personality traits.

Giriş

Hızlı büyüme ve artan sanayileşme dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere dönüşme aşamasındaki ülkeler yükselen pazarlar olarak tanımlanmaktadır (Çavuşgil vd., 2013). Yükselen pazarlar artan pazar odaklılık ve gelişen ekonomik kaynakları ile karakterize edilmektedir ve bu ülkelerin başarısı onları dünyada temel ekonomik güç haline getirmektedir. Bu ekonomik gelişmede ise girişimcilik kilit bir rol oynamaktadır (Bruton vd., 2008). Türkiye 1989 yılından beri Morgan Stanley Capital Index-MSCI yükselen pazarlar listesinde yer almaktadır. 2020 yılı itibarıyla listede; Çin, Hindistan, Brezilya, Rusya ve Güney Kore gibi küresel ekonomide hayati öneme sahip olan ülkeler haline gelmiş ülkelerin de dahil olduğu toplam 26 ülke bulunmaktadır (MSCI, 2020). Bugün üst-orta gelir seviyesinde yer alan Türkiye (Dünya Bankası, 2020) son 10 yılda %5,5 büyüyen gayri safi milli hasıla ve 9346.2 dolarlık kişi başına milli gelir (Dünya Ekonomik Forumu, 2019) ile dikkat çeken yükselen pazarlardan birisidir.

Girişimcilik, ülkelerin ekonomik gelişim ve ilerleme için üzerinde önemle durdukları konulardan birisidir. Dünyada artan rekabet karşısında ekonomik üstünlük elde etmek ve bu durumu sürdürülebilir kılmak için girişimciliğin toplumun geneline yayılması kayda değer rol oynamaktadır. Bu kapsamda ülkelerde üretim, istihdam, dış ticaret, yenilikçilik, gibi alanlarda mevcut durumun iyileştirilmesi için girişimcilik yoğun bir şekilde desteklenmektedir. COVID-19 salgın döneminde pek çok yükselen pazarda devlet girişimlere hayatta kalabilmeleri için çeşitli destekler önermiştir (Oxford Business Group, 2020).

Türkiye’de de girişimcilik makroekonomik göstergelerin iyileştirilmesi bakımından hassasiyetle ele alınmaktadır. Özellikle gençlerin girişimciliğe yönlendirilmesi için detaylı programlar yürütülmektedir. Örneğin, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiyi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) bünyesinde 18-29 yaş aralığındaki ilk kez gelir vergisi mükellefi olan genç girişimcilere yönelik genç girişimci vergi ve prim teşviki uygulaması bulunmaktadır. Bununla beraber genç girişimci Erasmus programı Avrupa Birliği ile ortak yürütülmektedir. Girişimcilik kültürünün toplumun geneline yayılabilmesi açısından gençlerin girişimciliğe özendirilmesine yönelik olarak üniversitelerde girişimcilik dersleri farklı bölümlerin müfredatlarında yer almaktadır.

Girişimci üretim faktörlerini bir amaç doğrultusunda bir araya getirmeyi akıl eden, toplumun gereksinim duyduğu, dolayısıyla talep edilebilir bir mal ya da hizmeti üretmeye girişen ve yaratıcılığı ile buna ön ayak olan kişidir (Parıltı ve Aydın, 2011, s. 17). Girişimcinin çevresindeki gelişmeleri takip ederek, pazardaki boşlukları fark edip, istediği refaha ulaşmak için kendi azim ve kararlılığıyla fırsatları yakalayabilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda girişimcinin proaktif kişilik özelliği göstermesi beklenmektedir. Proaktivite, kişinin içinde bulunduğu çevre üzerinde değişimi sağlayacak bir etki yaratmak için eylemleri harekete geçiren eğilim olarak tanımlanmaktadır (Bateman ve Crant, 1993). Proaktif kişilik ise herkeste bulunmamaktadır ve proaktiviteye yönelik bir eğilimi ifade eder (Bolino vd., 2010). Pozitif psikolojiye göre, proaktif kişi, patoloji, tükenmişlik ve başarısızlık yerine yaşam fırsatlarına ve refaha odaklanan birey olarak tanımlanmaktadır (Caprara ve Cervone, 2003; Peker, 2018).

Proaktif kişiliğe sahip bireyler ise fırsatlar oluşturarak fiziksel çevreleri dâhil olmak üzere koşulları daima değiştirmeye eğilimlidir (Bakker vd., 2012). Proaktif birey durumsal güçler

tarafından kısıtlanması mümkün olmayan ve çevresel değişimleri etkileyenler kişilerdir. Bu tarz kişiler verilen görevlerin ötesine ulaşma ve görevin gerektirdiği özelliklere aktif şekilde katkı sağlama amacı taşırlar. Bu amaç sırasıyla fırsatları tespit etmek, harekete geçmek, girişimde bulunmak ve anlamlı bir değişkenlik meydana gelene kadar işi devam ettirmek ile gerçekleştirilir. Anlamlı bir farklılık gerçekleşene kadar sabırlı davranırlar (Karabay vd., 2020; Boyar ve Güngörmüş, 2016). Proaktif bireyler sorumlulukların son derece bilincinde olan, çalışma hayatında karşılaştıkları talepleri daha etkili bir şekilde yönetebilmek üzere kontrol sağlama konusunda oldukça başarılı (Karabatak, 2018), karşısına çıkan engelleri hızlı bir şekilde kaldırabilen ve kolaylaştırıcı koşulları oluşturabilen ve sosyal ağ ve sermayelerini kurmak konusunda başarılı bireylerdir (Jawahar ve Liu, 2016).

Bireylerin girişimcilik eğilimi üzerinde bireyin kişisel özellikleri ve psikolojik etkenlerin son derece önemli olduğuna yönelik literatürde pek çok kanıt sunulmaktadır. Toplumda özellikle gençlerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin belirlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmanın temel amacı bir kısmı girişimcilik eğitimi almış olan Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik ve Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırmaya katılanların farklı sosyo-demografik özellikleri itibarıyla gruplar arasında; girişimcilik eğilimi ve proaktif kişilik özellikleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek çalışmanın ikincil amacıdır. Daha önce yükselen pazarlarda girişimcilik odaklı pek çok çalışmanın Brezilya, Hindistan, Çin, Rusya ve Doğu Avrupa ülkelerini ele aldıkları görülmüştür. Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalarda da ağırlıklı olarak sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrenciler üzerinde durulmuştur. Bununla beraber önceki araştırmaların genellikle sadece tek bir değişkene odaklandıkları görülmüştür. Esas itibarıyla asli alanları sağlık bilimleri olan ve bir kısmı girişimcilik eğitimi almış öğrencilere yönelik ve sosyo-demografik özellikler, proaktif kişilik, kişilik özellikleri, kariyer ve gelecek planları ile girişimcilik eğilimini bir arada ele alarak gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçları literatürdeki boşluğu doldurması bakımından önem taşımaktadır.

Literatür Araştırması

Yükselen Pazarlarda ve Türkiye’de Girişimcilik

Küresel ekonominin yeniden şekillenmesi ve gelişmiş ekonomiler ile yükselen pazarlar ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki dengelerin değişmesi girişimciliği önemli ve güncel kılmaktadır. Girişimcilik, gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere ekonominin büyümesi için bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir (Jack ve Anderson, 1999; Acs vd., 2001; Aytaç ve İlhan, 2007). Girişimcilik hızlı ekonomik büyüme, istihdam ve iş oluşturma için olduğu kadar toplumun olumlu yönde gelişmesi için de kilit rol oynamaktadır (Acs, 2006; Mustafa, Ernesto-Hernandez vd., 2016). Girişimciliğin makroekonomik düzeydeki bu sonuçları özellikle yükselen pazarlar söz konusu olduğunda daha da önemli hale gelmektedir (Smallbone vd. 2014; Mustafa ve Ernesto-Hernandez vd., 2016). Örneğin, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) bölgesinde 15-34 yaş arasındaki genç nüfusun %31,4’ü girişimci olarak çalışmakta ya da girişimlerde çalışmaktadır (Oxford Business Group, 2020). Bu kapsamda değerlendirildiğinde; bir yükselen pazar olan Türkiye’nin ekonomik kalkınması bakımından girişimcilik eğiliminin desteklenerek kurulan yeni işletme sayısının artırılması vurgulanması gereken noktalardandır. Türkiye’de istihdam olanağını geliştirmesi yanında üretim kapasitesinin geliştirilmesi konusunda da girişimcilik kayda değer önem arz etmektedir. Bununla beraber yerel ve uluslararası pazarda müşteri beklentilerini karşılayan ve hatta talep yaratacak mal ve/veya hizmet sunarak Türkiye’nin uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğü elde etmesine imkan sağlayabilecek girişimcilerin dikkatle izlenmesi gerekmektedir.

Türkiye, Dünya Bankası iş yapma kolaylığı endeksi (ease of doing business index) sıralamalarında 2018 yılında 190 ülke arasında 43., 2019 yılında 33. ve 2020 yılında ise 33. sıradadır. Bu endeks kapsamında, bir işe başlama sıralamasında 2018 yılında 190 ülke arasında

78. sıradayken 2020 yılında 77. sırada yer almıştır (Dünya Bankası, 2020). Küresel rekabetçilik endeksi 2019 yılı verilerine göre ise Türkiye 141 ülke arasında 61. sırada yer almıştır. Rekabetçilik endeksinde pazar büyüklüğü bakımından yükselen pazarlardan Çin'in 1. olduğu raporda Türkiye 13., yenilik kabiliyeti bakımından ise 49. sırada yer almıştır (Dünya Ekonomik Forumu, 2019).

Küresel girişimcilik endeksi verilerine göre Türkiye 137 ülke arasında 37. sırada yer almaktadır. Aynı yıl yükselen pazarlardan Güney Kore sıralamada 24. Singapur 27. ve Çin 43. sırada bulunmaktadır (GEDİ, 2018). Küresel girişimcilik monitörü raporuna göre ise; Türkiye, bir kariyer olarak girişimciliğin önemli ölçüde düşünüldüğü ülkelerdendir. Bu rapora göre gerek Türkiye'de gerekse de Türkiye gibi yükselen pazar olan Polonya'da bireylerin %80'inden fazlası girişimciliği kariyer tercihi olarak değerlendirmektedir (GEM, 2018). Bu kapsamda 47 ülke arasında %80,7 ile Türkiye 5. sıradadır. Raporda girişimciliğe verilen toplumsal değer kapsamındaki bir diğer gösterge olan girişimciye yüksek statü addedilmesi konusunda ise, Türkiye 35. sırada yer almaktadır. Yenilikçilik açısından 48 ülke arasında 15., girişimcilik eğilimi bakımından 14. konumdadır. Bu kapsamda toplam erken dönem girişimcilik faaliyeti sıralamasında 2016 yılında 65 ülke arasında 14., 2018 yılında 48 ülke arasında 15. sırada yer almıştır. Türkiye girişim faaliyeti sayısındaki büyüme ve iş yaratma beklentisi açısından 42 ülke arasında 2. sıradadır. Orta ve yüksek teknolojik sektörlerde girişimcilik faaliyeti oranı 2016 yılında %1,54 iken 2018'de kayda değer bir yükselişle %5 seviyesine ulaşmıştır (GEM, 2018).

Türkiye'de son 3 yılda açılan ve kapanan işletme sayılarına göre 2017 yılında 73.783, 2018 yılında 86.349, 2019 yılında 85.263 ve 2020 yılının ilk altı aylık döneminde 44.379 şirket ve kooperatif kurulmuştur (TOBB, 2020). Kurulan işletme sayıları önemli olduğu kadar bu işletmelerin varlığını, karlılığını ve rekabet üstünlüğünü sürdürmesi de önemlidir. Yükselen pazarlarda pek çoğu küçük ölçekli olan girişimlerin en önemli sorunlarından biri çok çabalamalarına rağmen ulusal ya da bölgesel ekonomik büyümeye yeterince katkı sağlayamamaları olarak ifade edilmektedir (Geller, 2017). Bu kapsamda girişimcilerin fırsatları yakalayabilmesi ve çevresel koşulları kendi lehlerine olacak şekilde yönlendirecekleri stratejileri izleyebilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla girişimcinin proaktif kişiliğinin işletmenin sürdürülebilirliği ile mikro ve makro düzeyde katma değer yaratması üzerindeki rolü büyüktür.

Proaktif Kişilik ve Girişimcilik Eğilimi

Proaktivite kavramı, Batemen ve Crant (1993, s.193) tarafından bireylerin çevrelerini etkilemek için harekete geçmesi şeklinde tanımlanan proaktif davranışa yönelik kişisel bir mizaçtır (Becherer ve Maurer, 1999). Proaktif bireyler belirledikleri amaca ulaşana dek azimli bir şekilde gayret ederken, fırsatları farketmek ve fırsatları kovalarken gerekli adımları atmak konusunda eğilimleri yüksek bireylerdir (Brownhilder, 2019). Proaktif kişiler fırsat arayan, inisiyatif kullanabilen, anlamlı değişiklikler meydana getirmek konusunda azimli bireyler olarak nitelendirilebilirler. Bununla beraber pasif bireyler inisiyatif kullanamazlar ve çevrelerindeki şartlara katlanarak uyum sağlarlar, böylece çevrelerine karşı tepkisel (reaktif) bir yaklaşım sergilerler (Bateman ve Crant, 1993; Fuller ve Marler, 2009). Örneğin, Kalyoncuoğlu ve Üner (2010), uluslararası pazarlarda bulunmanın çok zor olduğu günümüz koşullarında yöneticilerin proaktifliğinin onların tepkisel bir yol izlemek yerine, uluslararası pazarlarda yer almak için koşulların oluşmasını bizzat kendilerinin sağladığına işaret etmektedir. Proaktif kişiliğe sahip bireyler yenilik ve yaratıcılık gerektiren işlerde çalıştırılarak hızlı çözüm üretmeleri sağlanabilir ve böylece müşteri memnuniyeti artırılabilir (Kale, 2019).

Girişimcilik ve girişimci farklı kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmış, iktisat, işletme, psikoloji ve sosyoloji bilimleri çerçevesinde ele alınmıştır (Aytaç ve İlhan, 2007; Yılmaz ve Sünbül, 2009). Sosyolojik açıdan yaklaşıldığında girişimcilik, toplumsal koşulların etkilediği ve şekillendirdiği bir faaliyet olarak değerlendirilmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007). İktisat ve işletme literatüründe yaygın olarak kullanılan bir tanıma göre, emek hammadde ve diğer varlıkları mevcut değerlerinden daha büyük bir değer ortaya çıkaracak şekilde bir araya getiren kişi girişimci olarak

tanımlanmaktadır (Hisrich ve Peters, 2001). Psikolojik bakımdan girişimci kişilik, kişisel niteliklerinden yola çıkılarak açıklanmaya çalışılmaktadır. İlgili yazında girişimcilerin kendilerine has birtakım özellikleri olduğuna işaret edilmektedir. Başarılı girişimcilerde risk alma, sorumluluk üstlenme, yeniliğe ve değişime açık olma, ihtiras, başarıya odaklanma ve dinamik bir kişiliğe sahip olma ortak özelliklerdir (Yılmaz ve Sünbül, 2009).

Girişimcilik faaliyetlerinde kilit unsurlardan biri, bireylerin sonrasında kendi çıkarları için kullanacağı girişimsel fırsatların farkına varılmasıdır (Shane, 2012; Brownhilder, 2019). Proaktif kişilik, fırsatların belirlenmesi ile ilgili olduğu için girişimcilikte hayati bir unsur olarak nitelendirilmektedir (Tang vd., 2012; Hu vd., 2018). Pek çok bireyde girişimcilik eğilimi olsa da durumsal faktörler nedeniyle bunu eyleme dökmeyenler (Van Gelderen vd., 2015). Proaktif kişiliğe sahip bireyler ise, girişimcilik eğilimini girişimcilik davranışına dönüştürmeye daha meyillidir (Brownhilder, 2019).

Yerel ve küresel pazarda rekabet üstünlüğü elde edebilmenin olmazsa olmaz koşullarından birisi talep yaratmaktır. Talebi yakalamak, günümüzde sadece anlık bir çözüm olabilmekte, işletmenin karlılığı ve müşteri ilişkilerinin sürdürülebilirliğini sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Hızla değişen müşteri beklentilerini karşılayarak pazarda rekabet üstünlüğü yakalayabilmek ancak proaktif bir bakış açısıyla mümkün olacaktır. Proaktif davranış işletmenin ürünleri için yeni talep yaratmasını, endüstride iş kollarını genişletmesini ve cesaret gerektiren kararlar alınmasını kapsamaktadır (Onay, 2010). Dolayısıyla esasında baştan itibaren sorunlara çözüm getirmeyi gerektiren girişimcilikte proaktif kişilik özelliği taşıyan bireylerin işletmelerinin başarılı olma ve rekabet üstünlüğü elde etme olasılıkları yüksek olacaktır. Alanda daha önce yapılan pek çok çalışma girişimcilik ile proaktif kişilik arasında pozitif yönde bir ilişkiye işaret etmektedir (Becherer ve Maurer, 1999; Kickul ve Zaper, 2000; Awang vd., 2016; Hu vd., 2018).

Çevresi ve davranışları arasında karşılıklı ilişkisi bulunan bireyler meslek seçiminde mevcut koşulları bilinçli ve doğrudan değiştirme şansına sahiptir Bu nedenle etkileşim gücü yüksek olan proaktif kişilerin girişimcilik kariyerine yönelmesi olağandır (Crant, 1996). Bateman ve Craft (1993) tarafından oluşturulan proaktif kişilik ölçeğinin meslek seçimi ve girişimcilik üzerine etkilerinin olduğu iddia edilmiştir. Proaktif kişilik ile girişimcilik arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit eden ilk makale ise Crant (1996)'a aittir. Buna göre proaktif kişiliğe sahip olmak ve girişimcilik niyeti arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Bireysel girişimcilik yönelimi temel yetkinlikleri arasında risk alma, proaktiflik ve yenilikçilik vardır. Buna göre, proaktiflik aktif bir şekilde iş fırsatlarını yakalayabilmek için gerekli bir özelliktir (Koe, 2016). Çünkü bu kişiler çalışma ortamlarını yaratarak, seçerek ve çevresini etkileyerek pozitif kariyer sonucuna ulaşması mümkündür (Trifiletti vd., 2009).

Buraya kadarki tartışmalardan hareketle ileri sürülen araştırma hipotezi şöyledir:

H₀: Proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönde bir ilişki yoktur.

H₁: Proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

Yöntem

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmada, kesitsel ve analitik türde bir araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, bir Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2019-2020 öğretim yılında öğrenim gören 754 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilerin araştırmaya dahil edilmesi planlanmış ve araştırma 462 kişi ile tamamlanmıştır. Evrenin %61,27'sine ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler Öğrenci Bilgi Formu, Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği (ÜÖGÖ) ve Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği (KPKÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Öğrenci Bilgi Formu; öğrencinin programı, yaşı, cinsiyeti, mezun olunan lise, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailesinin ekonomik durumu, kendi ekonomik durumu, anne ve babasının eğitim düzeyi, anne ve babasının mesleği, arkadaş ve aile içi ilişkileri, olumlu ve olumsuz kişilik özelliklerini değerlendirmeleri gibi sorulardan oluşmaktadır.

Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği (ÜÖGÖ); Araştırmada kullanılan ÜÖGÖ Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin maddeleri hazırlanmadan önce üniversite lisans düzeyinde toplam 90 öğrenciye girişimcilik konusunda kompozisyon yazdırılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları pasajlarda görüş, fikir, duygu ve düşünceler cümleler haline getirilmiştir. Bu ifadelerin dışında araştırmacılar tarafından girişimcilik konusundaki literatür taranmış ve toplam 43 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Bu ölçeğin ön denemesi yapılmadan önce uzman görüşlerine başvurulmuş ve onların görüşleri ışığında ölçekteki ifadeler tekrar düzenlenmiş ve madde sayısı 36 maddeye indirilmiştir. 5’li Likert tipinde bir forma dönüştürülen bu “çok sık” (5)’den “hiçbir zaman” (1)’e uzanan 5’li aralıklı ölçek formunda düzenlenmiştir. Deneme uygulaması sonrası elde edilen veriler üzerinde Cronbach Alfa güvenirlik analizleri ile faktör analizi (geçerlik analizi) gerçekleştirilmiştir. Temel Bileşenler Analizi ile gerçekleştirilen faktör analizi sonucu tüm maddelerin tek boyutta toplandığı görülmüştür. Alınan puanın yüksekliği girişimcilik eğiliminin yüksek olduğunu gösterir. Güvenirlik analizleri sonucu, ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,90 bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,95 olarak hesaplanmıştır.

Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği (KPKÖ); Bireylerin proaktif kişilik eğilimlerini belirlemek amacıyla proaktif kişilik ölçeği Bateman ve Crant (1993) tarafından geliştirilmiştir. Akın ve Özcan (2015) tarafından kısaltılmış proaktif kişilik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek tek boyuttaki 10 maddeden oluşmaktadır. KPKÖ, ‘hiç katılmıyorum (1)’ ile ‘tamamen katılıyorum (7)’ arasında değerler alan 7’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin yüksek proaktif kişilik özelliği sergilediği anlamına gelmektedir. KPKÖ’nün iç tutarlılık katsayısı 0,86 olarak rapor edilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama formları Google form şeklinde hazırlanarak çalışmanın linki Temmuz-Ağustos 2020 tarihleri arasında fakülteadaki tüm öğrencilere (754) çalışma hakkında bilgilendirme bilgisiyle email gönderilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin sınıf whatsapp gruplarına da çalışmanın linki gönderilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve Google formu dolduran 462 öğrencinin verileri ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı ve Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan yazılı izin alınmıştır (Tarih: 22/06/2020 ve No: 2020/06-61). Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden, araştırmaya ilişkin bilgilendirme yapıldıktan sonra yazılı onamları alınmıştır. Araştırmanın her evresinde Helsinki Bildirgesi’nin ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciencefor Windows 25.0) paket programı kullanılmıştır. Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılmadığı için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla değişkenin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi ve iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Spearman korelasyon testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ düzeyi istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %73,2'si kadın olup, %63,0'ı hemşirelik bölümü, %29,2'si ikinci sınıfta eğitim görmektedir. %56,7'si 21 yaş ve üzerinde, %55,8'i Anadolu lisesi mezunu, %59,1'i KYK yurdunda kalmakta, %50,9'u ilde yaşamaktadır. Anne ve babalarının eğitim durumu itibarıyla %54,5'inin annesi ve %44,2'sinin babası ilkokul mezunudur. Öğrencilerin %84,6'sı girişimcilik eğitimi dersi almadığı ve %53,9'unun iş tecrübesi bulunmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %64,9'unun mezuniyet sonrası eğitimlerine devam etme ve %71'inin kamuda çalışmayı planladıkları saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=462)

Tanıtıcı Özellikler		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	338	73,2
	Erkek	124	26,8
Bölüm	Hemşirelik	291	63,0
	Sağlık Yönetimi	171	37,0
Sınıf	Birinci	122	26,4
	İkinci	135	29,2
	Üçüncü	97	21,0
	Dördüncü	108	23,4
Yaş (X =20,99, SS=2,18, min= 18 ve max= 44)	20 ve altı yaş	200	43,3
	21 ve üzeri yaş	262	56,7
Mezun olunan lise	Anadolu Lisesi	258	55,8
	Temel Lise	108	23,4
	Sağlık Meslek Lisesi	54	11,7
	Meslek Lisesi	42	9,1
Üniversite yaşamında kaldığı yer	KYK	273	59,1
	Özel yurt	71	15,4
	Ailesiyle	61	13,2
	Arkadaşlarıyla evde	57	12,3
Yaşadığı yer	İl	235	50,9
	İlçe	136	29,4
	Köy	91	19,7
Annenin eğitim düzeyi	Üniversite	19	4,1
	Lise	51	11,0
	Ortaokul	82	17,7
	İlkokul	252	54,5
	Okuryazar değil	58	12,7
Babanın eğitim düzeyi	Üniversite	68	14,7

	Lise	92	19,9
	Ortaokul	98	21,2
	İlkokul	204	44,2
Anne mesleği	Ev hanımı	396	85,7
	Memur	10	2,2
	İşçi	25	5,4
	Serbest meslek	16	3,5
	Emekli	15	3,2
Baba çalışma ve meslek durumu	Çalışmıyor	21	4,5
	Memur	60	13,0
	İşçi	113	24,5
	Serbest meslek	160	34,6
	Emekli	108	23,4
Girişimcilik dersi alma durumu	Evet	71	15,4
	Hayır	391	84,6
Daha önce iş tecrübesi olma durumu	Evet	213	46,1
	Hayır	249	53,9
Mezuniyet sonrası eğitime devam etme isteği	Evet	300	64,9
	Hayır	162	35,1
Mezuniyet sonrası kariyer planı	Kamuda çalışma	328	71,0
	Özel sektör	52	11,3
	Kendi işini kurma	30	6,4
	Diğer	52	11,3
Toplam		462	100

Tablo 2. Öğrencilerin ÜÖGÖ ve KPKÖ Puan Ortalamaları (n=462)

Ölçek	Ortalama ± SS	Ortanca	Min-Max
Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği	131,67±21,04	130	43-180
Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği	53,12±10,73	55	12-70

Öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve proaktif kişilik ölçekleri puan ortalamaları Tablo 2’de görülmektedir. Buna göre ortalama değerlerin ÜÖGÖ toplam puan için 131,67±21,04 ve KPKÖ için ise 53,12±10,73 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin ÜÖGÖ ve KPKÖ Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği		
Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği	R	0,629
	P	0,000

Korelasyon analizi sonucunda (Tablo 3), üniversite öğrencileri girişimcilik ile proaktif kişilik ölçeği arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Bu bulguya göre girişimcilik puanı arttıkça, proaktif kişilik ölçeği puanı artış göstermektedir. Böylece araştırmanın H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Kendi Değerlendirmelerine Göre Olumlu ve Olumsuz Kişilik Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	N	Yüzde
Olumlu kişilik özellikleri		
Sakin	247	12,4
Bağımsız	171	8,6
Hoşgörülü	349	17,5
Hızlı çözüm üreten	206	10,4
Girişken-aktif	214	10,8
Araştırmacı	153	7,7
Dürüst	347	17,4
Kendine güvenen	284	14,3
Diğer	18	0,9
Toplam	1989*	100
Olumsuz kişilik özellikleri		
Sabırsız	256	31,8
Çabuk sinirlenen	242	30,2
Saldırgan	30	3,7
Çekingen	168	20,9
Pasif	70	8,7
Diğer	38	4,7
Toplam	804**	100

*n=462 yüzdeler 1989 cevaba göre alınmıştır (soruya birden fazla cevap verme durumu var.)

**n=462 yüzdeler 1804 cevaba göre alınmıştır (soruya birden fazla cevap verme durumu var.)

Öğrencilerin kendi değerlendirmelerine göre, olumlu ve olumsuz kişilik özelliklerinin dağılımı Tablo 4’de sunulmuştur. Olumlu kişilik özellikleri arasında ilk sırada kendine güvenen bir kişi olmaları yer almaktadır (%61,5). Öğrencilerin %46’sı kendilerini girişken-aktif, %44,9’u hızlı çözüm üreten bir kişi olarak değerlendirmiştir. Öte yandan öğrencilerin %37’si kendilerini

bağımsız, %33,1'i araştırmacı bir kişi olarak nitelendirmektedir. Olumsuz kişilik özellikleri arasından en dikkat çeken %55,4 oranı ile sabırsızlık olmuştur. Buna ilaveten öğrencilerin %36'sı kendisini çekingen, %15,2'si pasif bir kişi olarak değerlendirmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin ÜÖGÖ ve KPKÖ Puan Ortalamalarını Etkileyen Faktörler

Değişkenler		ÜÖGÖ		KPKÖ	
		X	SS	X	SS
Cinsiyet	Kadın	130,63	19,63	53,13	10,58
	Erkek	134,52	24,34	53,11	11,18
	Z*	-1,853		-0,127	
	P	0,064		0,899	
Bölüm	Hemşirelik	131,54	20,50	53,29	10,06
	Sağlık Yönetimi	131,90	21,98	52,83	11,81
	Z*	-0,803		-0,496	
	P	0,422		0,620	
Sınıf	Birinci	132,31	23,41	52,97	11,73
	İkinci	132,19	19,90	54,29	9,02
	Üçüncü	130,30	18,42	50,62	11,88
	Dördüncü	131,54	22,00	54,07	10,18
	X ^{2**}	0,679		5,099	
	P	0,878		0,165	
Yaş	20 ve altı	130,66	21,28	52,55	10,82
	21 ve üzeri	132,45	20,86	53,56	10,66
	Z*	-1,140		-1,296	
	P	0,254		0,195	
Mezun olunan lise	Anadolu Lisesi	132,93	21,19	53,39	11,45
	Temel Lise	127,93	19,76	51,74	10,31
	Sağlık Meslek Lisesi	132,37	21,72	53,40	9,70
	Meslek Lisesi	132,71	22,04	54,66	8,16
	X ^{2**}	6,173		5,017	
	P	0,104		0,171	
Üniversite yaşamında kaldığı yer	KYK	130,55	21,30	53,14	10,91
	Özel yurt	131,45	18,85	53,70	9,21
	Ailesiyle	133,40	21,63	53,13	10,66
	Arkadaşlarıyla evde	135,50	21,67	52,29	11,87

	X ^{2**}	6,369		0,112	
	P	0,095		0,990	
Yaşadığı yer	İl	133,05	21,61	53,99	10,71
	İlçe	130,75	20,08	52,22	10,41
	Köy	129,51	20,91	52,23	11,20
	X ^{2**}	1,920		4,621	
	P	0,383		0,099	
Annenin eğitim düzeyi	Üniversite	134,10	29,50	53,15	11,35
	Lise	132,47	22,20	51,92	10,62
	Ortaokul	133,87	21,00	53,24	11,95
	İlkokul	131,83	19,47	53,47	10,34
	Okuryazar değil	126,41	23,20	52,48	10,77
	X ^{2**}	6,770		1,717	
	P	0,149		0,788	
Babanın eğitim düzeyi	Üniversite	133,47	21,73	52,23	10,86
	Lise	131,16	23,26	54,05	10,37
	Ortaokul	130,11	18,71	53,20	10,35
	İlkokul	132,06	20,90	52,96	11,07
	X ^{2**}	1,106		1,795	
	P	0,776		0,616	
Anne mesleği	Ev hanımı	132,24	20,31	53,25	10,56
	Memur	132,90	19,10	55,80	7,29
	İşçi	120,64	25,93	50,40	10,61
	Serbest meslek	139,81	24,77	58,06	11,03
	Emekli	125,73	23,36	47,13	14,31
	X ^{2**}	6,895		12,108	
	P	0,142		0,017	
Baba çalışma ve meslek durumu	Çalışmıyor	131,33	17,06	52,14	9,08
	Memur	133,05	21,78	53,91	11,20
	İşçi	131,32	22,07	53,01	11,11
	Serbest meslek	132,08	20,93	53,01	10,68
	Emekli	130,75	20,68	53,14	10,60
	X ^{2**}	0,712		1,800	
	P	0,950		0,773	
	Evet	138,15	21,75	54,15	11,20

Girişimcilik dersi alma durumu	Hayır	130,50	20,72	52,93	10,65
	Z*	-2,592		-1,466	
	P	0,010		0,143	
Daha önce iş tecrübesi olma durumu	Evet	134,56	22,10	53,70	11,24
	Hayır	129,20	19,80	52,62	10,28
	Z*	-3,024		-2,132	
	P	0,002		0,033	
Mezuniyet sonrası eğitime devam etme isteği	Evet	134,43	20,02	53,82	10,96
	Hayır	126,58	21,98	51,83	10,21
	Z*	-3,882		-2,564	
	P	0,000		0,010	
Mezuniyet sonrası kariyer planı	Kamuda çalışma	131,22	20,06	53,25	10,10
	Özel sektör	127,30	23,74	49,53	14,38
	Kendi işini kurma	141,23	21,41	56,60	10,82
	Diğer	133,38	22,79	53,88	9,66
	X ^{2**}	8,992		7,668	
	P	0,029		0,053	

*Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

**Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri açısından gruplar arasında proaktif kişilik ve girişimcilik eğilimlerinde farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 5’de görülmektedir. Buna göre anne mesleği bakımından proaktif kişilik özellikleri puan ortalamalarında annelerinin mesleği serbest meslek olan öğrenciler ile annelerinin mesleği ev hanımı, işçi ve emekli olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir. Bu kapsamda annesinin mesleği serbest meslek olan öğrencilerin proaktif kişilik puan ortalamaları annesinin mesleği ev hanımı, işçi ve emekli olan öğrencilerin proaktif kişilik puan ortalamalarından daha yüksektir.

Daha önceden girişimcilik dersi almış olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri dersi almayan öğrencilere göre daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Benzer şekilde daha önceden herhangi bir iş tecrübesi olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve proaktif kişilik özellikleri, iş deneyimi olmayan öğrencilere göre daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Mezuniyet sonrası eğitimlerine devam etmek isteyen öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve proaktif kişilik özellikleri devam etmek istemeyen öğrencilere göre daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bununla birlikte mezuniyet sonrası kariyer planında; kendi işini kurma düşüncesi olan öğrencilerin girişimcilik eğilim puan ortalamaları ile kamuda ve özel sektörde çalışma planı olan öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var. Başka bir ifade ile kendi işini kurmayı planlayan öğrencilerin girişimcilik eğilim puan ortalamaları kamu ve özel sektörde çalışmayı planlayan öğrencilerinkinden daha yüksektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Toplumsal ve ekonomik refah ve iş imkanlarının gelişimi açısından girişimcilik, günümüz dünyasında en önemli unsurlardan birisidir (Döm, 2006). Gelişmiş ülkelerde olduğu kadar yükselen pazarlarda da girişimciliğin özendirilmesi faaliyetleri çeşitli destekler yoluyla yürütülmektedir. Pek çok araştırma girişimciliğin iş olanakları meydana getirdiği, yüksek ve sürdürülebilir performans, refah ve en nihayetinde tüm dünyada ülkenin ekonomik büyüme ve gelişmesine katkı sağladığı konusunda kanıt sunmaktadır (Awang, 2016; Kumar, 2014; Salamzadeh vd., 2014; Kreiser vd., 2002; Reynolds vd., 2000; Wiklund, 1999).

Yeni girişimler ekonomik büyümeyi teşvik eden rekabet için önemli bir kaynak olan pazardaki çekişme ortamını geliştirmektedir (Efobi ve Orkoh, 2018). Ekonomik büyüme rakamlarına göre, dikkat çeken yükselen pazarlardan birisi olan Türkiye'nin kalkınmasında ve rekabet üstünlüğünü sürdürmesinde girişimcilik önemli rol oynamaktadır. Genç girişimciliğin özellikle vurgulandığı ve genç girişimci teşvik ve genç girişimciler için Erasmus gibi uygulama ve programlarla desteklendiği ve gençleri girişimciliğe özendirmeye çalışan Türkiye'de toplumun her kesimi ve her çeşit eğitim altyapısından gelen bireyleri dikkate almak gerekmektedir. Bu kapsamda bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin proaktif kişilik, olumlu ve olumsuz kişilik özellikleri, sosyo-demografik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri üzerinde durulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, proaktif kişilik özelliği ile girişimcilik eğilimi arasında olumlu yönde güçlü bir ilişki belirlenmiştir. Bu bulgu aynı yönde sonuçlara ulaşan Becherer ve Maurer, 1999; Kickul ve Zaper, 2000; Fuller ve Marler, 2009; Göksel ve Aydın, 2011; Çetinkaya-Bozkurt ve Alparslan, 2013; Awang vd., 2016; Hu vd., 2018; Karşı, 2018 ve Nakip, 2018 çalışmalarını desteklemektedir. İlişkinin güçlü olması ise, girişimciliğin artırılması için bireylerde proaktif davranışın özendirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Yükseköğretimde ya da KOSGEB bünyesinde verilen girişimcilik eğitimlerinin proaktif kişiliği ön plana çıkaracak, gençlerin bu özelliklerinin farkında olmasını ve kullanmasını sağlayacak bir temelde kurgulanması, girişimci adaylarının girişimciliğe teşvik edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Öğrencilerin kendi değerlendirmelerine göre kayda değer bir bölümü kendilerini; kendine güvenen, girişken-aktif, hızlı çözüm üreten ve bağımsız bireyler olarak ifade etmiştir. Bu olumlu kişilik özellikleri arasından en dikkat çeken; öğrencilerin %61'den fazlasının işaret ettiği kendine güvendir. Faiz ve Üner (2015) yöneticilerin kişisel güvenlerinin, işletmenin proaktif olmasında ön plana çıkan faktörlerden olduğuna dikkat çekmektedir. İşcan ve Kaygın (2011), Kılıç vd., (2012) ve Tok vd., (2014) de bağımsızlık ve kendine güven ile ilgili benzer sonuçlara işaret etmektedir. Öte yandan kendilerinde gördükleri olumsuz kişilik özellikleriyle ilgili olarak öğrencilerden yaklaşık %30'luk bir kısmı sabırsız, az bir kısmı pasif ve çekingen olmak olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, sağlık bilimleri fakültesi öğrencisi olan gençlerin önemli bir kısmının, literatürde başarılı girişimcilerde olması gereken özellikler kapsamında değerlendirilen esas özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Sabırsız kişilik özelliklerinin azimle hedeflerine ulaşmada sıkıntı oluşturacağı noktasında öğrencilerin, girişimcilik eğitimleri ile desteklenmeleri faydalı olabilir. Böylece başarılı girişimcilerde olması gereken özellikler hakkında ve kendi kişilik özelliklerini bu yönde kullanmaları konusunda farkındalık kazanmaları sağlanabilir.

Sosyo-demografik özellikleri itibarıyla araştırma sonuçları, öğrencilerin proaktif kişilik özelliklerinin anne mesleği, daha önce iş tecrübesi sahibi olma ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmek isteme durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Annesinin mesleği serbest meslek olanların, daha önceden bir iş deneyimi olanların ve mezuniyetten sonra eğitime devam etmek isteyenlerin daha proaktif bir kişiliğe sahip oldukları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu bulgular proaktif bireylerin geleceğe odaklanan (Bindl ve Parker, 2010), öğrenmeye daha fazla açık ve daha fazla bilgi sahibi olan (Lambert vd., 2006) ve kendini geliştirmeye açık (Uncuoğlu Yolcu ve Çakmak, 2017) bireyler olmaları ile açıklanabilir.

Girişimcilik eğiliminin sosyo-demografik gruplar arasındaki farklılaşmasına yönelik sonuçlar; daha önce girişimcilik dersi almış olma, daha önce iş tecrübesi sahibi olma, mezuniyet sonrası eğitime devam etmek isteme durumuna ve mezuniyet sonrası kariyer planına göre anlamlı farklılığı ortaya koymuştur. Daha önce iş tecrübesi bulunanlarla mezuniyet sonrası eğitime devam etmek isteyenlerin girişimcilik eğilimleri daha yüksektir. Bu konuyla ilgili olarak Sezer (2013) öğrencilerin girişimcilik niyetlerini etkileyen en önemli faktörler arasında sürekli öğrenme-gelişme isteğine ve aktif iş yaşamına dikkat çekmektedir (Alparslan ve Özmen, 2017). Uygun vd., (2012) ile iş tecrübesiyle ilgili aynı yönde bulgular elde edilmiştir. Bununla beraber araştırmada daha önce girişimcilik dersi almanın girişimciliği olumlu yönde etkilediğini ortaya koyan çalışmalarla da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Örn: İrmiş ve Barutçu, 2012; Duran vd., 2013; Nasr ve Boujelbene, 2014; Özdemir, 2019).

Elde edilen sonuçlar, yükselen pazar Türkiye’de işletme ya da iktisat gibi sosyal bilimler dışında farklı disiplinlerde öğrenim görmekte olan genç bireylerde de girişimcilik eğiliminin ve girişimciliğin bir kariyer olarak değerlendirilmesinin yüksek olduğu görülmüştür. Bununla beraber gençlerin önemli bir kısmının başarılı bir girişimcide bulunması gereken özelliklere sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bulgular gençlerin kayda değer bir oranda proaktif bir kişilik özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum bir kez daha; Türkiye’nin esasında girişimcilik potansiyelinin ne derece yüksek olduğunun altını çizmektedir. Sonuçlardan hareketle mevcut potansiyelin aktif girişimlere dönüşmesinin yüksek öğrenimde girişimcilik eğitimleri ile harekete geçirilmesinin önemi vurgulanabilir. Bütün bulgular birlikte değerlendirildiğinde sonuçlar; Türkiye’nin küresel rekabet üstünlüğü elde etmek ve daha lider konumda bir yükselen pazar olabilmek için genç girişimciliğine ağırlık veren politikalara daha özenli yaklaşması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları; her geçen gün küresel pazarda daha güçlü bir konum elde etmek için yoğun bir strateji izleyen Türkiye’nin yükselen pazarlar arasında da rolünü daha aktif hale getirmesi için son derece önemli olan girişimcilikle ilişkili önemli ipuçları sunmaktadır. Ancak her ne kadar alanda çok sayıda araştırma gerçekleştirilmişse de girişimciliğin ekonomik ve sosyolojik boyutlarının hayati önemi nedeniyle daha fazla çalışmanın uygulanması gerekmektedir. Tüm araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da birtakım kısıtlılıklar söz konusudur. Öncelikle araştırmanın örneğinin sadece sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik ve sağlık yönetimi öğrencilerinden oluşması sonuçların sağlık bilimleri fakültesindeki öğrenim gören tüm gençlere genellemesini sınırlandırmaktadır. Bununla beraber bu araştırmanın sonuçları sonraki çalışmalar için bir zemin sunmaktadır. İlerleyen çalışmalarda sağlık bilimleri fakültelerinin tüm bölümleri üzerinde araştırma gerçekleştirilmesi önerilebilir. Bir diğer kısıtlılık ise araştırmanın tek bir şehirde öğrenim gören öğrencilere odaklanmasıdır. Farklı şehirlerde sağlık bilimleri fakülteleri öğrencileri arasında kıyaslamalar yapan çalışmalar literatüre katkı sunulabilir.

Kaynakça

- Acs, Z. J. (2006). How is entrepreneurship good for economic growth? *Innovations*, 1(1), 97-107.
- Acs, Z. J., Morck, R. K. ve Yeung, B. (2001). Entrepreneurship, globalization, and public policy. *Journal of International Management*, 7(3), 235-251.
- Akın, A. ve Özcan, A. N. (2015). Turkish version of proactive scale: a study of validity and reliability. *Mevlâna International Journal of Education (MIJE)*, 5(1), 165-172.
- Alparslan, A. M. ve Özmen, M. (2017). Kişisel değerlerin girişimcilik eğilimine etkisi: demografik özelliklerin rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 957-976.
- Awang, A., Amran, S., Md Nor, M. N., Ibrahim, I. I. ve Mohd Razali, M. F. (2016). Individual entrepreneurial orientation impact on entrepreneurial intention: intervening effect of PBC and subjective norm. *Journal of Entrepreneurship, Business and Economics*, 4(2), 94-129.

- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimcikültür: sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 101-120.
- Bakker, A.B. Tims, M. ve Derks, D. (2012). Proactive personality and job performance: The role of job crafting and work engagement. *Human Relations*, 65(10), 1359-1378.
- Bateman, T. S. ve Crant, J. M. (1993). The proactive component of organizational behavior: a measure and correlates, *Journal of Organizational Behavior*, 14(2), 103-118.
- Becherer, R. C. ve Maurer, J. G. (1999). The proactive personality disposition and entrepreneurial behavior among small company presidents. *Journal of Small Business Management*, 37(1), 28-36.
- Bindl, U. K. ve Parker, S. K. (2010). Proactive work behavior: Forward-thinking and change-oriented action in organization. *APA Handbook of Industrial and Organizational Psychology*, 2, 567-598.
- Bolino, M. C., Valcea, S. ve Harvey, J. (2010). Employee, manage thyself: the potentiallynegative implications of expecting employees to behave proactively. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83(2), 325-345.
- Boyar, E. Güngörmüş, A.H. (2016). Muhasebe meslek mensuplarının proaktif kişilik özelliklerinin, kariyer memnuniyeti ile UFRS'ye bakış açıları ve bilgi düzeyleri üzerine etkisi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 55-66.
- Brownhilder, N. N. (2019). From entrepreneurial alertness to entrepreneurial behavior: The role of trait competitiveness and proactive personality. *Personality and Individual Differences*, 138, 273-279.
- Bruton, G. D., Ahlstrom, D. ve Obloj, K. (2008). Entrepreneurship in emerging economies: where are we today and where should the research go in the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 32(1), 1-14.
- Caprara, G. V. ve Cervone, D. (2003). A conception of personality for a psychology of human strengths: personality as an agentic, Self-Regulating System. L. G. Aspinwall & U. M. Staudinger (Ed.), *A Psychology of Human Strengths: Fundamental Questions and Future Directions For A Positive Psychology* (61-74). Washington: American Psychological Association.
- Crant, J.M. (1996). The proactive personality scale as a predictor of entrepreneurial intentions". *Journal of Small Business Management*, 34 (3), 42-49.
- Çavuşgil, S. T., Pervez N. G. ve Ayse A. A. (2013). *Doing Business in Emerging Markets*. 2 ed. London: Sage Publications Ltd.
- Çetinkaya-Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye'de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 229-247.
- Döm, S. (2006). *Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Duran, C., Büber, H. ve Gümüştekin, G. E. (2013). Girişimcilik hislerine eğitimin katkısı: Kütahya meslek yüksekokulu makine programı örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 33-56.
- Dünya Bankası, Doing Business (2020). <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/t/turkey/TUR.pdf> (Erişim tarihi: 16.08.2020)
- Dünya Bankası, Turkey, <https://data.worldbank.org/country/turkey/> (Erişim tarihi: 16.08.2020)

- Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Rekabetçilik Endeksi 4.0 (2019). <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/economy-profiles/#economy=TUR/> (Erişim tarihi: 16.08.2020)
- Efobi, U. ve Orkoh, E. (2018). Analysis of the impacts of entrepreneurship training on growth performance of firms quasi-experimental evidence from Nigeria. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 10(3), 524-542.
- Faiz, E. ve Üner, M. M. (2015). Uluslararası girişimciliğin proaktiflik boyutu: küresel doğan işletmeler üzerine nitel bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(4), 957-981.
- Fuller, B. ve Marler, L. E. (2009). Change driven by nature: a meta-analytic review of the proactive personality literatüre. *Journal of Vocational Behavior*, 75, 329-345.
- GEDİ, (2018). Global Entrepreneurship Index, <https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/> (Erişim tarihi: 16.08.2020)
- Geller, L. (2017). Why It's Time to Invest in Entrepreneurs in Emerging Economies. Strategy+Business, <https://www.strategy-business.com/article/Why-Its-Time-to-Invest-in-Entrepreneurs-in-Emerging-Economies?gko=30d33/> (Erişim tarihi: 17.08.2020)
- GEM, (2018-2019). Global Entrepreneurship Monitor, <https://www.gemconsortium.org/report/> (Erişim tarihi: 16.08.2020)
- Göksel, A. ve Aydın, B. (2011). Gender, business education, family background and personal traits; a multi dimensional analysis of their affects on entrepreneurial propensity: findings from Turkey. *International Journal of Business and Social Science*, Special Issue, 2(13), 35-48.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (2001). *Entrepreneurship*, 5th Edition, McGraw-Hill Higher.
- Hu, R., Wang, L., Zhang, W. ve Bin, P. (2018). Creativity, proactive personality, and entrepreneurial intention: the role of entrepreneurial alertness. *Frontiers in Psychology*, 9(951), 1-10.
- İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- İşcan, Ö.F. ve Kaygın, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Jack, S. L. ve Anderson, A. R. (1999). Entrepreneurship education within the enterprise culture: producing reflective practitioners. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, 5(3), 110-125.
- Jawahar, I.M. ve Liu, Y. (2017). Why are proactive people more satisfied with their job, career, and life? An examination of the role of work engagement. *Journal of Career Development*, 44 (4), 344-358.
- Kale, E. (2019). Proaktif kişilik ve kontrol odağının, kariyer tatmini ve yenilikçi iş davranışına etkisi. *Journal of Tourism Theory and Research*, 5(2), 144-154.
- Kalyoncuoğlu, S. ve Üner M. M. (2010). Küresel doğan işletme kavramı ve işletmelerin küresel doğmasına etki eden kurucu/üst düzey yönetici özellikleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1-42.
- Karabay, A. Akpınar, Ö., Görmüş, İ. (2020). Sigorta şirketlerinde çalışanların proaktif kişilik özelliklerinin yenilikçi davranışa etkisinin araştırılması. *İktisat Araştırmaları Dergisi*, (4) 1, 64-77.

- Karabatak, S.H. (2018). Öğretmenlerin proaktif davranış düzeyleri ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (5), 48-64.
- Karşlı, H. O. (2018). Kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin proaktif kişilik boyutu açısından incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, R., Keklik, B. ve Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF İşletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 423-435.
- Kickul, J. ve Zaper, J. A. (2000). Untying the knot: do personal and organizational determinants influence entrepreneurial intentions? *J. Small Bus. Entrep*, 15, 57-77.
- Koe, W.L. (2016). The Relationship between individual entrepreneurial orientation (IEO) and entrepreneurial intention. *Koe Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6 (13), 13-24.
- Kreiser, P. M., Marino, L. D. ve Weaver, K. M. (2002). Assessing the psychometric properties of the entrepreneurial orientation scale: A multi-country analysis. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26 (4), 71-94.
- Kumar, G. (2014). Understanding institutions in the context of entrepreneurship. *Journal of Entrepreneurship, Business and Economics*, 2(2), 45-81.
- Lambert, T. A., Eby, L. T., and Reeves, M. P. (2006). Predictors of networking intensity and network quality among white-collar job seekers. *Journal of Career Development*, 32(4), 351-365.
- MSCI, (2020), Emerging Market Index. <https://www.msci.com/emerging-markets/> (Erişim tarihi: 18.08.2020)
- Mustafa-Ernesto-Hernandez, M. J., Mahon, C. ve Chee, L. K. (2016). Entrepreneurial intentions of university students in an emerging economy: The influence of university support and proactive personality on students' entrepreneurial intention. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 8(2), 162-179.
- Nakip, A. M. (2018). Proaktif kişiliğin ve kültürel değerlerin girişimciliğe etkisi: Türkiye'deki teknoparklarda faaliyet gösteren girişimciler üzerinde bir uygulama. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nasr, K. B. ve Boujelbene, Y. (2014). Assessing the impact of entrepreneurship education. *Procedia-Social and Behavioural Science*, 109, 712-715.
- Onay, M. (2010). İşletmelerde girişimcilik özelliğini etkileyen faktörler: iç girişimcilik. *Yönetim ve Ekonomi*, 17(1), 47-67.
- Oxford Business Group, (2020), How will Covid-19 affect start-up funding in emerging markets? <https://oxfordbusinessgroup.com/news/how-will-covid-19-affect-start-funding-emerging-markets/> (Erişim tarihi: 17.08.2020)
- Özdemir, Ş. (2019). Memurluğa odaklanmış üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimi hakkındaki görüşlerine yönelik nitel bir araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(37), 101-114.
- Parlıt, N., Aydın, B. (2011). İşletmecilik ile İlgili Genel Bilgiler, Ed. M. M. Ünner, Genel İşletmecilik, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 1-45.
- Peker, T. (2018). Öz-yeterlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide proaktif kişiliğin aracı rolü. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

- Reynolds, P. D., Hay, M., Bygrave, W. D., Camp, S. M. ve Autio, E. (2000). GEM 2000 Executive Report. Kansas, MO: Kauffman Foundation.
- Salamzadeh, A., Farjadian, A. A., Amirabadi, M., ve Modarresi, M. (2014). Entrepreneurial characteristics: insights from undergraduate students in Iran. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 21(2), 165-182.
- Sezer, C. (2013). Kariyer olarak girişimcilik ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin içerik analizi ile belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 49-60.
- Shane, S. (2012). Reflections on the 2010 AMR decade award: Delivering on the promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 37(1), 10-20.
- Smallbone, D., Welter, F. ve Ateljevic, J. (2014). Entrepreneurship in emerging market economies: Contemporary issues and perspectives. *International Small Business Journal*, 32(2), 113-116.
- Tang, J., Kacmar, K. M. ve Busenitz, L. (2012). Entrepreneurial alertness in the pursuit of new opportunities. *Journal of Business Venturing*, 27, 77-94.
- TOBB, Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri (2020), <https://tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php> / (Erişim tarihi: 17.08.2020)
- Tok, N., Seçer, A., Davran, M.K., Çobanoğlu, F. ve Özalp, B. (2014). Ziraat fakültesi son sınıf öğrencilerinde girişimcilik özellikleri, algısı ve eğilimi: Çukurova ve Adnan Menderes Üniversitesi örneği. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 47-74.
- Trifiletti, E., Capozza, D., Pasin, A., ve Falvo, R. (2009). A validation of the proactive personality scale. Testing, Psychometrics, *Methodology in Applied Psychology*, 16(2), 77-93.
- Uncuoğlu-Yolcu, İ. ve Çakmak, A. F. (2017). Proaktif kişilik ile proaktif çalışma davranışı ilişkisi üzerinde psikolojik güçlendirmenin etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 425-438.
- Uygun, M., Mete, S. ve Güner, E. (2012). Genç girişimci adayların girişimcilik eğilimi ve girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 145-156.
- Van-Gelderen, M. W., Kautonen, T. ve Fink, M. (2015). From entrepreneurial intentions to actions: Self-control and action related doubt, fear, and aversion. *Journal of Business Venturing*, 30(5), 655-673.
- Wiklund, J. (1999). The sustainability of the entrepreneurial orientation-performance relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(1), 37-49.
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A.M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.

Research Article

Yükselen Pazar Türkiye’de Proaktif Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama

The Relationship Between Entrepreneurial Orientation and Proactive Personality in Emerging Market Turkey: An Examination on School of Health Students

Asude Yasemin ZENGİN Dr. Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü yasasuzengin@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-3147-7958	Arzu YÜKSEL Dr. Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü arzuyuksel76@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-7819-2020
---	--

Extensive Summary

Introduction

Emerging markets reflects the countries that are in a transformation process from developing to advanced countries due to rapid economic growth and industrialization (Çavuşgil, et al., 2013). They are characterized as increasing market orientation and developing economic sources and their success enables them to be the main economic power in the World. Entrepreneurship plays a key role in this economic development (Bruton, et al., 2008). Turkey is in the emerging market list of Morgan Stanley Capital Index-MSCI till 1989. By 2020 there are 26 countries including the countries which now have a vital importance in global economy such as China, India, Brazil, Russia and South Korea (MSCI, 2020). Today, Turkey as an upper-middle income country (World Bank, 2020) with an average 5.5% growth in gross domestic product (GDP) in the last 10 years and 9346.2\$ GDP per capita (World Economic Forum, 2019) is one of the salient emerging markets.

Entrepreneurship particularly the young entrepreneurship is treated in a special manner by countries both advanced or emerging in order to promote national competitiveness, employment, foreign trade, production and innovation. For example, Turkey executes tax incentives for young entrepreneurs aged between 18 and 29, and put entrepreneurship courses in higher education in some programs.

Proactivity is defined as a tendency regarding to create an effect which will change the environment (Bateman and Crant, 1993). Proactive personality is a disposition to act in a proactive way (Bolino, et al., 2010). Proactive person focuses on life opportunities and wealth (Caprara and Cervone, 2003; Peker, 2018). An entrepreneur should be aware of the opportunities and catch up them with perseverance and determination. Thus, entrepreneurs expected to be proactive persons. Previous research provides clue about the relationship between proactive personality and entrepreneurship (Becherer and Maurer, 1999; Kickul and Zaper, 2000; Awang, et al., 2016; Hu, et al., 2018).

Following the above discussion, the main purpose of the research is to examine the relationship between entrepreneurial orientation and proactive personality of university students. Determining the differences among socio-demographic groups regarding the entrepreneurial orientation and proactive personality consists the secondary purpose. Basically, this study is important to contribute to the existing literature by providing integrated evidence regarding the proactive personality, career plan, entrepreneurial orientation of the young potential entrepreneurs which some of them has taken entrepreneurship courses.

Methodology

A cross-sectional and analytical research design used in this research. 754 students in a School of Health in 2019-2020 semester consists the population. According to the Power analysis sample size determined as 255 students at 95% reliability level. 462 students who accepts to participate in this study consists the sample of the research.

Data collected via an online questionnaire form. There are 3 parts in the questionnaire form; student information form, university students' entrepreneurship scale and abbreviated proactive personality scale. Questions in the student information form include socio-demographics as well as the personality traits and personal and family background. University students' entrepreneurship scale is adapted from Yılmaz and Sünbül (2009). Questions of this scale formed in 5-point Likert scale. Abbreviated proactive personality scale adapted from Akin and Özcan (2015). Questions directed in 7-point Likert scale. Cronbach alpha reliability score of the university students' entrepreneurship scale is 0,95, and 0,92 for abbreviated proactive personality scale.

Before start to collect data all of the students in the population informed via an e-mail about the research. Questionnaire forms sent via e- mails to the ones who agreed to participate in the study. Written permission of the research has taken from Dean of Health School and research approval from Aksaray University Human Researches Ethical Committee (Date: 22/06/2020 and No: 2020/06-61).

Statistical Package for Social Science (SPSS) for Windows 25.0 used for analysis. In addition to descriptive statistics, Kolmogorov-Smirnov test for normal distribution check, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test for comparison, Spearman correlation test for relationship test were used. $p < 0,05$ level accepted as statistically significant.

Findings

According to the socio-demographics of the students participated in the study, 73,2% are female, 63% studying nursing, 29,2% studying in 2nd grade. 56,7% are over age 21. 84,6% of the students had not taken entrepreneurship courses and 53,9% did not have job experience. 64,9% of them reported that they planned to continue graduate education, and 71% work in public sector.

Regarding the entrepreneurial orientation and proactive personality scale average scores it is found that university students' entrepreneurship scale total score is $131,67 \pm 21,04$, and abbreviated proactive personality scale total score is $53,12 \pm 10,73$.

Spearman Correlation analysis results indicate that there is a statistically significant ($p < 0,05$) strong positive correlation between entrepreneurial orientation and proactive personality ($R = 0,629$).

In terms of personality traits %61,5 of the students indicate that they are self-confident. 46% of them evaluate themselves as entrepreneur-active, 44,9% as responsive, 37% independent, 33,1% investigative. However, being impatient is the most addressed negative personality trait with a rate of 55,4%. In addition, 36% of the students evaluate themselves as withdrawn, and 15,2% as passive.

To figure out the differences in socio-demographic groups regarding the proactive personality and entrepreneurial orientation Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were used. Results reveal that proactive personality score averages are higher of the students whose mothers are self-employed, who desires to continue graduate education, and have job experience. The difference is statistically significant. Besides, results suggest that entrepreneurial orientation average scores of the students who took entrepreneurship courses, have job experience and who plans to start their own business is higher, and the difference is statistically significant.

Conclusion and Discussion

Results of this study reveal that there is a strong positive relationship between entrepreneurial orientation and proactive personality. This finding is in line with the Becherer and Maurer, 1999; Kickul and Zaper, 2000; Fuller and Marler, 2009; Göksel and Aydın, 2011; Çetinkaya Bozkurt and Alparslan, 2013; Awang, et al., 2016; Hu, et al, 2018 Karşı, 2018 and Nakip 2018. Strong relationship provides clue about courses should be designed to increase proactive personality awareness in entrepreneurship education.

A significant proportion of the students evaluate themselves as self-confident, entrepreneur-active, responsive, independent. The most obvious personality trait that students addressed is self-confidence. Faiz and Üner (2015) suggests that confidence of the managers is one of the key drivers for businesses to be proactive. In addition, İşcan and Kaygın (2011), Kılıç, et al. (2012), and Tok, et al. (2014) addressed similar findings in terms of being independent and self-confident. However, regarding the negative personality traits almost 30% of the students indicate being impatient, a few of them passive, and withdrawn. When these findings interpreted together it is seen that students of the school of health have the main personality traits of successful entrepreneurs that addressed in the literature. Since being impatient may limit the capability of reaching the goals in a determined way entrepreneurship, courses should focus on increasing the mindfulness on patience level. Thus, this may be helpful for young potential entrepreneurs to be more aware of their personality traits and how they develop and use these traits in entrepreneurial activities.

Regarding the socio-demographics, findings suggest that proactive personality differs in terms of mother's occupation, previous job experience and desire to continue graduate education. Proactive personality trait of the ones whose mothers are self-employed, who has a job experience and want to continue graduate education is higher than the other ones. These findings may be explained by proactive individuals are future oriented (Bindl and Parker, 2010), more open to learn and have more information (Lambert et al., 2006) and more open to self-development (Uncuoğlu Yolcu and Çakmak, 2017).

Entrepreneurial orientation is found to be differs in terms of taking entrepreneurship courses before, previous job experience, desire to continue graduate education, and carrier plans after graduation. Students who have job experience and want to continue graduate education have higher entrepreneurial orientation. In this sense, Sezer (2013) emphasizes desire to continuous learning- improvement, and active business life as the important factors affecting students' entrepreneurship intention (Alparslan and Özmen, 2017). Also, the findings of this study regarding the job experience is similar to the Uygun, et al. (2012). Besides, results of this study supports the findings of previous research which put evidence about entrepreneurship courses positively influence entrepreneurship (e.g. İrmış and Barutçu, 2012; Duran, et al., 2013; Nasr and Boujelbene; 2014; Özdemir, 2019).

Results claim that young individuals even studying in different disciplines rather than economics or business administration have high scores in entrepreneurial orientation, proactive personality, and considering entrepreneurship as a career. In addition, findings reveal that a significant proportion of the students have the characteristics of a successful entrepreneur should have. These all suggests that Turkey has a great entrepreneurship potential. Following the results, it should be highlighted that existing potential should be activated through entrepreneurship courses in higher education. Thus, in turn it creates new ventures in Turkish economy. When all findings evaluated together, it should be emphasized that Turkey may develop and implement policies regarding encouraging young entrepreneurship in order to gain competitive advantage and to be a leader emerging market in the global economy.